

Posudek rigorózní práce

Kateřina Šimová: Odrodilci, zrádci, vrazi v bílých pláštích. Obraz „Žida“ jako „nepřítele“ v propagandě pozdního stalinismu.

Práce Kateřiny Šimové se zabývá v historické literatuře často zmiňovaným fenoménem sovětského antisemitismu. Dosavadní texty otevřeně hovoří o přítomnosti silného antisemitismu v SSSR, v převážné většině ovšem postrádají dostatek pramenů, které by takovou tezi potvrzovaly jinak než soupisem represivních zásahů proti konkrétním osobám. Tato situace je - jak Šimová správně zaznamenala - dána skutečností, že židovská otázka byla od Stalinova vystoupení v roce 1934 oficiálně považována za vyřešenou.

Deficit materiálů řeší Šimová metodologicky a spoléhá přitom na sémiotickou analýzu dvou poválečných kampaní, které jsou tradičně vykládány jako protižidovské. Na striktně vymezeném poli tak může rozebrat jak denotativní tak konotativní významy jednotlivých znaků kampaní, postihnout antisemitské vyjádření vedoucích stranických představitelů i širší sovětské veřejnosti. Spoléhá především na analýzu řeči, skrze karikaturu pak činí exkurze i za hranici jazyka.

Díky důsledné teoretické přípravě, správně zvolené metodě a výborným jazykovým znalostem se autorce podařilo přehledně popsat hlavní momenty konstruování obrazu žida jako nepřítele sovětské společnosti v období pozdního stalinismu. Oceňuji, že Šimová správně vnímá tento problém v jeho šíři, neomezuje se pouze na antisemitský rozměr tehdejších kampaní, a sleduje je také jako záležitost stmelující sovětskou společnost proti vnější/cizí hrozbě. Přispívá tak k poznání nástrojů užívaných stalinským režimem po skončení druhé světové války k novému podrobení sovětské společnosti totální kontrole.

Rigorózní práci doporučuji k obhajobě a následně také k publikaci.

Daniela Kolenovská

Praha, 12. 10. 2012